

Список використаної літератури

1. Бакиров В. С. Коммуникативная природа пространственно-временных характеристик социума / В. С. Бакиров // Філософія людського спілкування. Філософія, психологія, соціальна комунікація. — № 2. — 2009. — С. 10—14.
2. Божко Н. М. Методичні матеріали для самостійного опрацювання курсу "Філософські проблеми людського спілкування і трансформація суспільства": метод. матеріали / Н. М. Божко, О. С. Дьолог, Н. І. Моїсєєва; ХНТУСГ ім. П. Василенка. — 2-е вид., перероб. і доп. — Харків: [б. в.], 2006. — 95 с.
3. Брайчевский С. М. Современные информационные потоки: актуальная проблематика / С. М. Брайчевский, Д. В. Ландэ // НТИ. — 2005. — Сер. 1. — № 11. — С. 21—23.
4. Гендина Н. И. Библиотеки и "многократная грамотность": обсуждение проблем информационной грамотности на 75-й Генеральной конференции ИФЛА "Библиотеки создают будущее, основываясь на культурном наследии" (Милан, 2009) / Н. И. Гендина // Библиосфера, 2010. — № 2 (апрель—июнь). — С. 13—22.
5. Заветний С. О. Філософські аспекти спілкування та його психології / С. О. Заветний, О. С. Пономарьов, С. М. Пазиніч, Н. І. Моїсєєва. — Харків: ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2008. — 41 с.
6. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини. — Київ: Освіта, 1999. — 351 с.
7. Ильганаева В. А. Влияние информатизации на культурогенез современного общества / В. А. Ильганаева // Библиотечнознавство. Документознавство. Информология. — 2004. — № 1. — С. 58—62.
8. Ильганаева В. А. Социально-культурная динамика в социальной истории: трансформационные основания и тенденции / В. А. Ильганаева // Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація. — 2012. — № 5. — С. 30—36.
9. Ильганаева В. О. Институализация социально-коммуникационной сферы общества / В. О. Ильганаева // Освіта регіону: політологія, психологія, комунікація. — 2008. — Режим доступу: <http://www.social-science.com.ua> (Рубрика "Соціальні комунікації"). — Назва з екрана.
10. Карпенко І. В. Транссторична комунікація смислів у вимірі повсякденності / І. В. Карпенко // Філософія людського спілкування. Філософія, психологія, соціальна комунікація. — № 3. — 2010. — С. 49—55.
11. Коверзнева И. А. Психология активности и поведения: учеб.-метод. комплекс / И. А. Коверзнева. — Минск: МИУ, 2010. — 314 с.
12. Моїсєєва Н. І. Методологічні аспекти розвитку дослідження соціальної комунікації / Н. І. Моїсєєва // Світ соціальних комунікацій. — Т. 7. — Київ: КиМУ, ДонНУ, 2012. — С. 10—13.
13. Почепцов Г. Г. Информационные войны / Г. Г. Почепцов; [Отв. ред. С. Л. Удовик]. — [Москва]: Рефл-бук; [Киев]: Ваклер, 2000. — 573 с.
14. Психологический словарь / Под ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва: Педагогика-Пресс, 1998. — 439 с.
15. Родин А. В. Коммуникационное пространство как социальная реальность: автореф. ... дис. канд. философ. наук / Родин Александр Васильевич; [ГОУ ВПО "Мордовский государственный университет им. Н. П. Огарева"]. — Саранск, 2009. — 24 с.
16. Рошин С. К. Некоторые вопросы информационно-психологической безопасности российского общества / С. К. Рошин // Проблемы информационно-психологической безопасности (Сборник статей и материалов конференций). — Москва, 1996. — С. 26—32.
17. Соколов А. В. Книжность. Интернет. Интеллигентность / А. В. Соколов // Библиотечковедение. — 2010. — № 4. — С. 20—26.
18. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество / П. А. Сорокин; общ. ред., сост. и предисл. А. Ю. Согомонов. — Москва: Политиздат, 1992. — 543 с.
19. Чудова Н. В. Психологические особенности коммуникативного пространства Интернета / Н. В. Чудова, М. А. Евлампиева, Н. А. Рахимова // Международная научно-практическая конференция "Журналистика в 2000 году. Реалии и прогнозы развития". Москва, МГУ, 2001 / Сост. Е. Е. Пронина. — Москва: "РИП-холдинг", 2002. — С. 117—130.

Рассматриваются основные характеристики современного коммуникационного пространства, определяются проблемы существования и условия адаптации человека к новой общественной реальности.

Basic descriptions of modern of communication space are examined and the problems of existence and condition of adaptation of man are determined to new public reality.

Надійшла до редакції 10 березня 2015 року

УДК 141.13(430):[316.485.26:004

Оксана Сенченко,
аспірант кафедри видавничої справи
та редагування НТУУ "КПІ"

Діалектика Гегеля — філософський базис для ведення інформаційних війн у соціальних системах

Аналіз джерел, присвячених інформаційним війнам, свідчить, що в них практично не досліджуються причини конфліктів, учасники й ідеологічні засади, які призводять до протистояння. Розглянуто діалектичний підхід до історичного процесу, зокрема закон єдності і боротьби протилежностей Г. Гегеля, крізь призму стратегії і тактики "організованого конфлікту".

Ключові слова: антитеза, держава, діалектика Гегеля, гегельянці, інформаційна війна, істеблішмент, капіталізм, контроль над історією, німецька філософія, новий світовий лад, синтез, соціалізм, теза, Трестороння комісія.

Як діє діалектичний процес?

Протягом останніх двохсот років у німецькій філософії сформовано дві антагоністичні системи, а також дві протилежні ідеї держави, суспільства і культури. У США, Великій Британії, Франції філософія ґрунтується на пріоритеті особистості та її прав. Водночас у Німеччині, від часів І. Канта, через Й. Фіхте та Г. Гегеля і до 1945 року, підґрунтям

філософії було загальне братство, заперечення індивідуалізму і повне неприйняття західної класичної ліберальної думки.

Німецький ідеалізм був філософським базисом для праць і лівих, і правих гегельянців. Це парадоксально, проте революційний рух мав одне джерело — діалектику Гегеля.

Із цієї концепції виходить, що всі історичні події є результатом конфлікту між протилежними силами. "Єдність

і боротьба протилежностей — один із основних законів діалектики, який визначає внутрішнє джерело руху і розвитку в природі, суспільстві та пізнанні... Боротьба протилежностей веде, зрештою, до розв'язання суперечності, що є переходом до нового якісного стану. Цей перехід є стрибком, революцією, переривом поступовості. Явища, що виникають, мають нові, притаманні їм суперечності, які й є рушійною силою їхнього розвитку" [1].

Діалектичні суперечності суспільних явищ можуть бути антагоністичними і неантагоністичними. Перші породжені конфліктом головних інтересів і завдань ворожих соціальних груп, суспільних класів, ідеологій, держав, другі — відносинами між класами, групами і державами, основні інтереси і цілі яких збігаються.

У процесі розвитку антагоністичні суперечності загострюються, набувають рис конфлікту, який можна розв'язати через війну, класову боротьбу, соціальну революцію. Розбіжність між світовими системами соціалізму і капіталізму була основною антагоністичною суперечністю ХХ ст.

Різні світоглядні та ідеологічні доктрини зазвичай відображають взаємодію протилежностей, в якій сили, що стикаються, мають непримиренний характер. Конфлікт призводить до їхнього взаємознищення або до усунення однієї з них. Повна ліквідація антагонізму досягається лише завдяки руйнації первинної основи. Часто соціальне протистояння штучно провокують всередині однієї країни або між державами, використовуючи ідеологію як інформаційну зброю.

Кожну ідею можна вважати тезою, яка неминує спричинити виникнення протилежної сили — антитези, а остаточним результатом буде синтез боків конфлікту. К. Маркс у праці "Капітал" розглядав капіталізм як тезу, а комунізм як антитезу. Але історики, в тому числі й марксистки, зазвичай ігнорували факт, що результатом зіткнення між цими силами стане лише їхня єдність, а не капіталістична та комуністична моделі. Це логіка Гегеля [2]. Окрім того, цей синтез відображатиме державу як абсолют, якому людина повністю підлегла. У гегелівській філософії конфлікт "лівих" і "правих" політичних сил, чи тези і антитези, є суттєвим для поступального руху історії загалом і для соціальних змін зокрема.

Війна, організоване протистояння, згідно з цією теорією, — лише очевидні наслідки боротьби ідей. Як зазначав Дж. Дьюї, адепт німецького філософа, "війна це самий дійовий проповідник майже усіх кінцевих інтересів, вона знищує егоїзм особистості, штовхаючи її та її сім'ю на все заради відстоювання права на життя і власність" [4]. У гегелівській концепції особистість ніщо, у неї немає прав, модель її поведінки передбачає лише "слідування за лідером".

Ця теорія, безперечно, перебуває за межами практичного використання. Жоден із авторів відомих підручників з історії чи політики не припускає можливості застосування діалектики Гегеля в інформаційних війнах, зокрема і в американській політиці. Проте на протилежних фактах наголошує професор К. Квіглі у праці "Трагедія і надія", до якої увійшли документи Ради міжнародних відносин [9]. Автор не тільки доводить, що банкір Дж. П. Морган використовував "правих" і "лівих" як важелі для політичної маніпуляції суспільством, а й звертає увагу дослідників на те, що велика і невідома історія, викладена на сторінках книги, "є лише частиною значно більшого".

Зауважимо, що Дж. П. Морган справді послуговувався діалектичною теорією як засобом політичного контролю у фінансових цілях. Єдиним вищим навчальним закладом, в якому він здобував освіту в середині ХІХ століття, був Геттінгенський університет — центр активності гегеллянтів. Це значною мірою пояснює, чому вплив німецьких філософських ідей настільки виразний у підходах банкіра до політичних партій, які він використовував, незважаючи на їхню ідеологічну заангажованість.

Держава — це абсолют

Сутність інформаційних війн легше зрозуміти з урахуванням діалектики Гегеля. Із тези, що конфлікт творить історію випливає логічний висновок: забезпечуючи контроль протиборства, можна керувати історією.

Діалектика підносить кероване зіткнення на вищий щабель. Як зазначалося, згідно з гегелівською концепцією, кожна дія (теза) викликає протидію (антитеза). Суперечка між ними призводить до синтезу, що має назву Новий світовий лад. Для його встановлення боротьба має бути штучно створеною і спрямованою на досягнення єдності антагоністів. Зазначимо, що теорія "керованого конфлікту" здавна відома політикам як римський принцип "divide et impera" ("поділяй і володарюй"); після закінчення Другої світової війни неодноразово застосовувалась у Китаї, Анголі, на Близькому Сході, в Югославії, Україні.

Відповідно, метою американського істеблшменту є не "ліві" чи "праві", тобто штучні елементи, введені для зміни політичної ситуації. Тоді що? Запитання залишиться без відповіді, якщо не брати до уваги діалектику Гегеля.

Згадаємо, що "ліві" та "праві" екстремісти, представлені в підручниках як вороги, спираються на одну філософську систему — гегеллянство. У діалектичному процесі їхнє зіткнення призводить до виникнення синтезу. Наприклад, боротьба лівого і правого флангів політичного спектра призводить до появи нової системи, а не окремих гілок влади. Цей конфлікт протилежностей потрібний для втілення певних змін. Такий алгоритм суспільних трансформацій містять, зокрема, матеріали Тристоронньої комісії, в яких подібні зрушення заохочуються, а термін "управління конфліктом" окреслює засоби для досягнення мети [6].

У гегеллянській системі зіткнення визначальне, а держава — це абсолют, що вимагає повної покори від індивіда-громадянина. Людина існує тільки для того, щоб відігравати певну роль у політичній системі.

Так хто або що таке держава? Очевидно, це на-самперед еліта, яка взялася до управління і посіла ключові пости у структурі влади. Проте така концепція повністю суперечить поняттям індивідуальної свободи і конституційних гарантій: більшість соціуму вважає, що держава існує, аби служити індивіду, а не навпаки. Натомість істеблшмент упевнений у протилежному. Будь-яка дискусія між "лівими" і "правими" потрібна для змін, проте можливо-владці не дозволяють їй розвинути в руслі тези Т. Джефферсона: кращий уряд — це останній уряд. Дискусії, як і їх фінансування, зазвичай розгортаються в напрямі застосування і посилення державної влади, оминаючи тему прав особистості. Отже, з погляду істеблшменту, неважливо, який термін використовувати — "лівий", "правий", "демократичний", "республіканський", "секулярний" або "релігійний", — доки дискусія стримується у межах обговорення держави та влади. Це визначальна особливість для, здавалося б, абсолютно різних позицій членів істеблшменту; вони мають спільну вищу мету, для досягнення якої їм потрібне зіткнення ідей. Поки тему прав особистості не представлено в дискусії, зіткнення ідей створює конфлікт, необхідний для реалізації змін. Оскільки мета — це тотальний контроль, основну увагу приділено глобальному мисленню, тобто інтернаціоналізму, на яке чинять вплив всесвітні організації та міжнародне право.

Контроль над історією у США

Контроль над історією з боку істеблшменту, що відбувається через фонди і Американську історичну асоціацію, надзвичайно ефективний. Не тільки завдяки відкритій цензурі, хоча це також важливий елемент, а здебільшого внаслідок легковір'я американської "освіченої публіки". Проте політична маніпуляція під назвою "управління конфліктом ізсередини", яка спирається на ЗМІ, врешті-решт стане очевидною.

Пряма цензура виявилася не занадто ефективною, а ревізійницьке пояснення історії знищено докорінно. Дослідник Х. Барнс у книзі "Боротьба проти очорнення історії" зазначав: "... ніколи з часів епохи темних і середніх віків так багато могутніх сил не було організовано і приведено у стан бойової готовності проти утвердження і прийняття історичної правди, як це зроблено сьогодні, щоб приховати факти про відповідальність за Другу світову війну та її наслідки від широких кіл американської публіки. Величезний фонд Рокфеллера відкрито визнає (Щорічний звіт за 1946 р., с. 188), що він субсидував колектив істориків, який працював над тим, щоб попередити і зірвати розвиток будь-якого неоревізіонізму в наш час. І єдина відмінність між цим фондом і кількома іншими лише в тому, що фонд Рокфеллера чесніший і пряомолінійніший щодо своєї політики".

Для нейтралізації впливу небажаних фактів та ідей або для психологічної обробки громадян використанням "ліво-правого" політичного спектра є ефективнішим, ніж відкрита цензура. "Ліва" преса, безсумнівно, атакуватиме інформацію "правої" і навпаки. Насправді полони ЗМІ й були штучно створені саме з цією метою. Отже, поки незалежні "праві" й "ліві" захоплені протиборством, істеблішмент впевнено претендує на контроль за "помірним" центром. Тонка гра, і вона діє як чари.

Реформування освіти

Розглянемо деякі аспекти американської освіти. За ситуацію хаосу, що нині в ній панує, як виявилось, несе відповідальність трійця членів американського істеблішменту: Т. Дуайт, професор Єльської школи богослов'я, згодом 12-й президент Єльського університету; Д. Гілман, перший президент Каліфорнійського університету, перший президент Університету Джонса Хопкінса і перший президент Інституту Карнегі; Е. Уайт, перший президент Корнельського університету і перший президент Американської історичної асоціації.

Закінчивши у середині XIX століття Єльський університет та працюючи разом, вони організували революцію, яка змінила сутність, напрям і мету американської освіти. Це був швидкий, тихий і надзвичайно успішний переворот.

Зауважимо, що усі члени тріо реформаторів вивчали філософію в Берлінському університеті, де панувала монополія постгегельянства. До того ж у 1856 році в Берлінському університеті (в Інституті психології) викладав В. Вундт, фізіолог-гегельянець, засновник експериментальної психології в Німеччині, що стала джерелом для десятків американських дисертантів, які поверталися з Лейпцига, аби розпочати рух на підтримку модернізації освіти. Д. Гілман "імпортував" із Німеччини популярну доктрину, що згодом була прищеплена до американської системи навчання через освітні лабораторії в Колумбійському і Чиказькому університетах [6].

Чому німецький досвід був настільки важливим? Тому що саме він вплинув на світогляд і політичні орієнтири трійці революціонерів, їхні погляди і майбутнє формувалися за часів панування в Німеччині філософії Гегеля.

Серед гегельянців вирізнялося дві групи. "Праві" стали засновниками пруського мілітаризму й рушійною силою об'єднання Німеччини. Ключовими фігурами серед них були К. Ріттер (викладав у Берлінському університеті, де вчилися майбутні члени американського уряду), барони фон Бісмарк і фон Штокмар, таємний радник королеви Вікторії в Англії. "Ліві" гегельянці дотримувалися ідей наукового соціалізму. Найвідоміші з них — К. Маркс, Ф. Енгельс, Г. Гейне, М. Штірнер і М. Гесс.

Наголосимо, що обидві групи як відправну точку використовували гегельянську теорію, тобто тезу, що держава вище за індивіда. У пруського мілітаризму, нацизму й марксизму одні і ті самі філософські корені, які відповідним чином вплинули і на революціонерів.

У подальшому тріо використало значні кошти з приватних фондів на фінансування гегельянської системи освіти, розробленої для психологічної обробки майбутнього суспільства. Ймовірно, що Дж. Рокфеллер чи сім'я Фордів ніколи не усвідомлювали, що їх філантропічну діяльність використовують для тривалого масованого впливу.

Гегельянські корені багато в чому визначають плани та дії американського істеблішменту, хоча ця теорія чужа для більшості громадян США. Вони й досі поділяють ідеї американської революції, демократії Т. Джефферсона, класичної англійської ліберальної школи і австрійської школи економіки.

Найголовніше, на що варто звернути увагу — припинити поділ суспільства на "лівих" і "правих", лібералів і консерваторів, комуністів і фашистів, республіканців і демократів. Ці терміни, вірогідно, важливі для самовизначення, проте вносять певну плутанину, якщо у пропонованому контексті не сприймати їх як елементи гри. Неможливо зрозуміти американський істеблішмент через визначення "правих" або "лівих". Він використовує гегельянський діалектичний процес, щоб розбудувати суспільство, в якому держава — абсолют, тобто всемогутня. Ця гіпотеза, зрозуміло, відображає провалля між істеблішментом і американським суспільством. Воно виникає через різне усвідомлення природи стосунків між державою й індивідом. Хто головний? Більша частина соціуму спирається на початкову тезу, що пріоритет має особистість, саме вона — основний носій суверенітету, а держава — слуга народу. Такий підхід глибоко укорінився у свідомості американського суспільства.

Натомість істеблішмент дотримується протилежної думки — держава стоїть вище за народ, а проста людина матиме свободу лише через підпорядкування політичним силам. Зрозуміло, що сьогодні держава — це фікція. Отже, хто або що її контролює? Вочевидь, істеблішмент.

Практика підтримки "правих" і "лівих" з боку істеблішменту

Немає достеменних відомостей про участь Дж. П. Моргана у діяльності таємного товариства, проте вплив німецького гегельянства виразно проступає в його підході до політичних партій, які він, безумовно, використовував.

К. Квінтілі зазначав: "Об'єднання між Уолл-стрітом і лівими фактично є продовженням об'єднань між банком Моргана і лівими. Для Моргана усі політичні партії були лише організаціями, які слід використовувати, і фірма підтримувала контакти з усіма таборами. Так, Морган й інші його партнери були в союзі з республіканцями. Морган приділяє увагу бібліотекам, музеям, мистецтву і водночас демонструє повну нездатність відрізнити лояльність до Сполучених Штатів від лояльності до Англії. Він займається добродійністю серед бідних, він підтримує різні, іноді взаємовиключні, політичні починання". Такі "зв'язки" із внутрішньою політикою налагодив засновник банку Дж. Пібоді. Саме завдяки йому звільнені від податку фонди застосовувалися для контролю над політичними іграми.

Зауважимо, що практика підтримки "правих" і "лівих" з боку істеблішменту продовжувалася і в XX столітті, й нині. Приміром, у 1984 році А. Гарріман був державним діячем від демократичної партії, а Дж. Буш — віце-президентом-республіканцем і лідером помилково названого "помірним" крила республіканської партії (фактично екстремістського). У центрі — "незалежний" Дж. Андерсон, який насправді отримував від істеблішменту значну фінансову допомогу.

Організація воєн і революцій

Маніпуляція "правими" і "лівими" набагато потужніша на міжнародному рівні, де ці політичні структури штучно створюються і руйнуються для боротьби за всесвітній синтез.

У шкільних підручниках війни і революції зображено як відносно випадкові результати зіткнення протилежних сил. Перехід від політичних переговорів до озброєного конфлікту, згідно з теорією, відбувається після певних спроб

розв'язати проблему мирним шляхом. На жаль, це нісенітниця: війни зазвичай розпочинають умисне, і керують цим конкретні люди.

У західних підручниках історії є суттєві прогалини. Наприклад, після Другої світової війни трибунали, створені для розслідування діяльності нацистських військових злочинців, ретельно приховували будь-які матеріали про допомогу впливових фінансистів. Так само автори посібників з історії Радянського Союзу ігнорують факти матеріальної підтримки з боку західних фірм і банків під час революції 1917 року і за часів розбудови новоствореної держави.

Революції здебільшого зображають як спонтанні дії політично або економічно пригноблених народів проти уряду. У західних підручниках навіть немає і згадки про те, що перевороты потребують капіталовкладення і джерелом фінансування найчастіше є Уолл-стріт.

Отже, трактування західної історії також спотворене й піддане жорсткій цензурі. Жодна організація не субсидує дослідження на ці теми. І, звичайно, жоден авторитетний видавець не візьме до друку роботу, в якій порушено "небажані" питання.

Натомість є альтернативна історія, яка охоплює події, абсолютно відмінні від наведених у "рафінованих" підручниках. Вона містить факти про навмисне розв'язання воєн, цілеспрямоване фінансування революцій для зміни урядів і про використання конфліктів для встановлення Нового світового ладу.

Загальна думка

Спробуємо спростувати панівну думку про те, що комуністи і капіталістична верхівка — непримиренні вороги. Це доволі сумнівна марксистська аксіома, за допомогою якої протягом десятиліть маніпулювали свідомістю науковців і суспільства.

Проілюструємо це твердження. Як приклад використаємо звіт про революціонерів у США, складений агентами лондонського Скотланд-Ярду в 1919 році. Тоді британські політичні діячі, звісно, стежили за більшовицькою революцією і намагалися виявити прибічників на Заході. Коли йшлося про людей із довгими бородами в ще довгих пальто, проблем не було: вони виглядали як революціонери і, відповідно, мали ними бути!!! Проте респектабельні банкіри у дорогих костюмах аж ніяк не підпадали під створений Скотланд-Ярдом шаблон бунтівників. В уривку з розвідувального звіту (копія зберігається в Департаменті США, № 316-22-656) зазначено: "Мартінс є дуже відомою особою. Він точно пов'язаний з "Гаранті Траст Компані". Дивно, що таке солідне і впливове об'єднання має справу з більшовицьким концерном".

Агенти Скотланд-Ярду також мали перевірену інформацію про тісний зв'язок Радянського Союзу з компанією "Гаранті Траст" із Нью-Йорку, однак ця версія видавалася надто неймовірною, щоб продовжувати її розробляти! Так само фахівці Федерального бюро розслідувань навіть не припускали можливості політичного зв'язку представників двох протилежних систем. Наприклад, Д. Рокфеллер регулярно зустрічався з агентом Комітету державної безпеки в США. Щотижневі спільні ланчі — куди, здавалося б, далі? Але ФБР не вбачало у банкірі потенційного радянського агента, нікому й на думку не спадало, що капіталіст здатний підтримувати комунізм!

Скотланд-Ярд і ФБР, так само як і численні науковці, розглядають відомі історичні факти, що вимагають перевірки, крізь призму усталених стереотипів і переконані, що мають *об'єктивне* бачення проблеми навіть до того, як вона визначиться.

Для розуміння сучасної історії варто усвідомити ключовий момент: провадна еліта має тісні політичні відносини і з "лівими", і з "правими", змінюються лише персоналії й мотиви.

Представимо концепцію, згідно з якою з 1917 року світова історія відображає навмисно створений конфлікт, мета якого — новий синтез — Новий світовий лад.

Глобальна операція з його запровадження розпочалася фактично до 1917 року, однак на цьому періодові детально зупинятися не будемо. Згодом встановлення нацистської диктатури в Німеччині й утворення марксистської держави — Радянського Союзу — призвело до зіткнення цих політичних систем і стало головною причиною Другої світової війни. Після неї розподіл сил на світовій арені змінився. Від 1945 року суб'єктами конфлікту були Сполучені Штати Америки та Радянський Союз.

Перше діалектичне протистояння зумовило утворення ООН — початкового шабля на шляху до світового уряду. Друге призвело до організації Тресторонньої комісії, тобто регіональних угруповань, і, у глобальному плані, до спроб злиття США і СРСР.

Із 1917 року головними фінансовими джерелами конфліктів були нью-йоркські компанії "Гаранті Траст Компані" (яка фігурувала у звіті Скотланд-Ярду в 1919 році) і "Браун Бразерс Гарріман" [8].

Приклад використання діалектики Гегеля — Громадянська війна у США

У XVIII столітті в Європі виокремилися потужні сімейні клани, що мали панівне становище як в економіці (сталь, озброєння, нафта, машини, текстиль), так і у сфері фінансів (банки, біржа, ринки землі і нерухомості), практично підпорядкувавши власним інтересам політичну піраміду. Над нею височіли фінансові магнати, власники банків, які накопичували статки завдяки хитроумним торговельним угодам і махінаціям, зокрема за допомогою нової грошової системи і законів нарахування відсотків. Це відкривало небачені перспективи. Магнати прагнули реалізувати давню утопічну ідею світового панування і вважали, що підпорядкування суспільства єдиній жорсткій владі — необхідна передумова встановлення світового "порядку". Але на перешкоді стояли потужні держави, однією з яких були Сполучені Штати Америки.

Упродовж XIX століття прискореними темпами йшла індустріалізація північних штатів США, натомість Південь залишався, як і раніше, залежним від виробництва бавовни, яке, зі свого боку, визначалося продуктивністю рабів. Незадовго до вступу А. Лінкольна на посаду президента ряд південних штатів вийшли зі складу США. До цього кроку їх наполегливо підбурювали агенти фінансових магнатів Європи, які ждали розв'язати громадянську війну. Могутні північні штати прагнули силою повернути власні володіння і чекали слушного моменту для військового нападу на конфедерацію південних штатів. Репресії та блокади з боку А. Лінкольна призвели лише до подальшого їх відокремлення.

Поділивши США на південну частину (теза) і північну (антитеза), фінансові магнати Європи розпочали інформаційну війну для розпалення між ними ворожечі.

Англія і Франція, яким більше імпонувала розділена, ніж сильна Америка і які залежали від постачання бавовни, мали намір підтримати південні штати. Але перш ніж їм вдалося втрутитися, президент проголосив про звільнення рабів, і на його бік стала Російська імперія [9]. На те були дві очевидні причини: без рабів економіка південних штатів, безсумнівно, опинилася б в критичному стані, а європейські держави виявилися б морально заблокованими, бо хто ж наважиться бути на боці рабовласників? Однак Громадянська війна (1861—1865) за відділення південних штатів від США розпочалася і вилася в криваву бійню. При цьому жорсткій розправі піддавалося і цивільне населення. Зброю і транспорт обом бокам конфлікту постачали фабриканти, які, безперечно, діяли спільно із фінансовими магнатами. Останні, як зазначалось, свого часу мобілізували агентів для ведення інформаційно-психологічного протиборства і розпалювання війни в південних і північних штатах.

Згідно з діалектикою Гегеля, результатом боротьби тези й антитези має бути синтез. Його з максимальним зиском використали фінансові ділки Європи: їхні прибутки досягли нечуваних розмірів, а федеральні штати опинилися в боргах і економічній залежності.

9 квітня 1865 року після капітуляції армії південних штатів фактично завершилася Громадянська війна у США, але певні кола не влаштувало таке розв'язання конфлікту. Військовий міністр Е. Стентон (який слугував фінансовим магнатам Європи) планував знову завдати військових ударів по південним штатам, але А. Лінколн чинив опір і вирішив знову ввести їх до складу США, причому безконфліктним шляхом. Цих кроків він, зокрема, зажадав на засіданні урядового кабінету 14 квітня 1865 року, тобто через тиждень після закінчення Громадянської війни. Увечері того самого дня він загинув — нібито від рук фанатично налаштованого мешканця Півдня! Водночас відбулися невдалі замах на віце-президента і міністра закордонних справ. На судовому процесі вісім винуватців були представлені як злочинці-одинаки (!), які, начебто випадково, в один і той самий день скоїли напади на трьох провідних політиків США. Четверо осіб із восьми було страчено [11]. Отже, усвідомлюючи ці факти кризь призму діалектичної концепції, сприймаємо документи офіційної історіографії в іншому ракурсі — як створені рукою фінансових магнатів Європи та їх прибічників у США [12].

Що Америка отримала у підсумку (синтез)? Підрахунки свідчать, що з боку Півночі у війні брали участь майже 1,5 млн солдатів (із них приблизно 275 тис. було поранено, 360 тис. убито), а з боку Півдня — 0,8—1 млн військових (225 тис. поранено, 260 тис. убито). Число жертв серед цивільного населення невідоме; загальні витрати на воєнні дії становили майже 10—15 млрд дол. США.

Війна між Північчю і Півднем, в якій уперше важливу роль відіграли військово-технічні нововведення (наприклад, броньовані кораблі, кулемети, залізниці і телеграф), сприяла прискоренню економічного зростання північних штатів, але водночас майже повністю знищила господарську і соціальну структуру Півдня. Це протистояння ознаменувало істотний перелом в американській історії, оскільки було остаточно подолано сепаратизм мешканців Півдня, а отже, збережено національну єдність США і, як наслідок, посилено центральну владу.

Список використаної літератури

1. Українська радянська енциклопедія : енциклопедія : [в 12 т.] / редкол.: Бажан М. П. (голов. ред.) [та ін.]. — Т. 4. — Київ : Головна редакція УРЕ, 1979. — С. 89.
2. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. — Т. 2. — Москва, 1961. — С. 38, 39.
3. Гегель Г. Энциклопедия философских наук. — Т. 1. — Москва, 1962. — С. 380.
4. Джон Дьюи. Немецкая философия и политика. — Москва, 1998. — С. 197.
5. Сенченко Н. Невидимый заговор против человечества. — Киев : МАУП, 2007. — С. 129—144.
6. James Perloff. The Shadows of Power: The Council on Foreign Relations and the American Decline. Appleton. — WS : Western Islands, 1988. — P. 220.
7. Antony Sutton, Wall Street and the Bolshevik Revolution. — New Rochelle, New York : Arlington House, 1974. — P. 16.
8. Саттон Энтони. Кто управляет Америкой? : [Пер. с англ.] / Э. Саттон. — Москва : Фэри-В, 2002. — С. 7.
9. Carroll Quigley. Tragedy and Hope. — London : The Macmillan Company, 1966. — P. 61.
10. Martin Larson. The Federal Reserve and Our, Manipulated Dollar. — Old Greenwich, Connecticut : The Devin Adair Company, 1975. — P. 10.
11. William P. Hoar, "Henry Ford" // American Opinion. — April, 1978. — P. 20, 107.
12. James D. Horan, Confederate Agent, a Discovery in History. — New York : Crown Publishers, 1954. — P. 16.

Анализ источников, посвященных информационным войнам, доказывает, что в них практически не исследуются причины конфликтов, участники и идеологические основы, которые приводят к противоборству сторон. Рассмотрен диалектический подход к историческому процессу, в частности закон единства и борьбы противоположностей Г. Гегеля, сквозь призму стратегии и тактики "организованного конфликта".

The analysis of sources, devoted informative wars, proves that reasons of conflicts, participants and ideological bases which result in opposing of sides, are not examined practically in them. The dialectical going is considered near a historical process, in particular law of unity and fight of oppositions Gегelya, through the prism of strategy and tactic of the "organized conflict".

Надійшла до редакції 5 червня 2015 року

УДК 811.161.2'42:070](73)

Леся Білоус,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри документознавства, інформаційної діяльності
та українознавства Тернопільського національного економічного університету

Мовна проблематика в інформаційному просторі українців США

Стаття присвячена висвітленню мовних питань в україномовній періодиці США. Розглянуто різні аспекти порушеної проблеми: культура мови, функціонування правопису тощо. Особливу увагу приділено публікаціям, що стосуються мовної ситуації на материковій Україні.

Ключові слова: мова, українська діаспора, ідентичність, інформаційний простір.

Внаслідок міграційних процесів в інонаціональному оточенні постає проблема адаптації людини, виникає потреба підтвердження її етнічного статусу у просторі діаспори. Усвідомлення належності до однієї мовно-культурної спільноти — запорука єдності та консолідації діаспорної групи.

Науковим дослідженням про побутування української мови поза метрополією, на американському континенті, присвятили праці Ю. Жлуктенко [10] ("Українсько-англійські міжмовні відносини. Українська мова у США і Канаді", "Мовні контакти"), Б. Ажнюк [1; 2] ("Мовна єдність нації: